

Adroddiad i'r:	Cabinet
Dyddiad y Cyfarfod:	26 Medi 2017
Aelod / Swyddog Arweiniol:	Y Cyng. Julian Thompson-Hill / Richard Weigh, Pennaeth Cyllid
Awdur yr Adroddiad:	Steve Gadd, Prif Gyfrifydd
Teitl:	Adroddiad Cyllid (Awst 2017/18)

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad yn rhoi manylion cyllideb refeniw ac arbedion y Cyngor fel y cytunwyd arnynt ar gyfer 2017/18. Mae'r adroddiad hefyd yn rhoi diweddariad cryno o'r Cynllun Cyfalaf yn ogystal â'r Cyfrif Refeniw Tai a'r Cynllun Cyfalaf Tai.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Pwrpas yr adroddiad yw rhoi'r newyddion diweddaraf am sefyllfa ariannol bresennol y Cyngor a chadarnhau'r cyllidebau gwasanaeth y cytunwyd arnynt ar gyfer 2017/18.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Argymhellir bod yr Aelodau yn nodi'r cyllidebau a bennwyd ar gyfer 2017/18 a'r cynnydd yn erbyn y strategaeth y cytunwyd arni.

4. Manylion yr adroddiad

Mae'r adroddiad yn crynhoi cyllideb refeniw'r Cyngor ar gyfer 2017/18 fel y nodwyd yn **Atodiad 1**. Cyllideb refeniw net y Cyngor yw £185.252 miliwn (£185.062 miliwn yn 16/17). Rhagwelwyd y bydd tanwariant o £0.002 miliwn (£0.432 miliwn yn is ddiwedd Mehefin) ar wasanaethau a chyllidebau corfforaethol. Mae'r naratif o amgylch y risgiau a'r rhagdybiaethau presennol sy'n sail i'r asesiad hwn yn cael eu hamlinellu yn Adran 6.

Cytunwyd ar arbedion o £0.902 miliwn fel rhan o'r gyllideb. Mae'r arbedion effeithlonrwydd hyn yn ffurfio rhan o'r elfen 'busnes fel arfer' ar gyfer gwasanaethau ac felly tybir y bydd yr holl arbedion effeithlonrwydd yn cael eu gwneud. Bydd unrhyw eithriad yn cael ei adrodd wrth y Cabinet.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae rheoli cyllidebau refeniw a chyfalaf y Cyngor yn effeithiol a chyflawni'r strategaeth gyllidebol y cytunwyd arni yn sylfaen i weithgarwch ym mhob maes, gan gynnwys blaenoriaethau corfforaethol.

6. Faint fydd yn ei gostio a sut fydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Mae naratifau gwasanaethau pwysig yn egluro amrywiant a risgiau i'w gweld yn y paragraffau isod.

Ar hyn o bryd rhagwelir y bydd **Cwsmeriaid, Cyfathrebu a Marchnata** yn gorwario o £106k (£154,000 y mis diwethaf). Mae'r pwysau yn bennaf oherwydd costau staff wrth gefn uwch na'r disgwyl a chostau TG ychwanegol. Mae'r gostyngiad yn y gorwariant yn ymwneud â'r gwasanaeth yn rheoli swyddi gwag yn weithredol, a chytuno ar gyfraniadau cyllideb gorfforaethol ar gyfer elfennau o'r gorwariant TG y mae'r cyngor i gyd yn elwa ohonynt. Mae'r gwasanaeth yn gweithio'n galed ar hyn o bryd i nodi arbedion i leihau'r gorwariant.

Rhagwelir y bydd **Gwasanaethau Cymorth Cymunedol** yn mantoli'r cyfrifon. Fodd bynnag fel y nodwyd mewn adroddiadau blaenorol mae hyn ar ôl dynodi cyllideb ychwanegol o £750,00 yn ystod proses gyllido 17/18, £633,000 o gyllid ychwanegol gan Lywodraeth Cymru, £500,000 o incwm ychwanegol un tro yn ymwneud ag incwm gohiriedig a defnyddio £1.5 miliwn o gronfeydd wrth gefn y gwasanaeth. Mae gorwariant o fewn y Gwasanaeth Iechyd Meddwl a'r Gwasanaethau Darparu Mewnol yn fwy na a ragwelwyd ac yn parhau i fod yn achosi pryder ar gyfer 18/19 ac wedi hynny. Mae'r pwysau hyn yn cael eu hystyried fel rhan o broses cyllideb 18/19.

Ar hyn o bryd rhagwelir y bydd **Addysg a Gwasanaeth Plant** yn gorwario o £196,000. Er nad adroddwyd amrywiant penodol y mis diwethaf, amlygwyd Gwasanaethau Plant fel maes risg uchel oherwydd natur gyfnewidiol niferoedd achosion a phwysau chwyddiannol ar gostau lleoliadau. Gall pob lleoliad unigol fod yn arbennig o ddrud ac felly gall unrhyw gynnydd mewn niferoedd gael effaith fawr ar y gyllideb. Cyfanswm y gorwariant yn erbyn cyllideb sylfaenol Gwasanaethau Plant yw £968,000, fodd bynnag caiff hyn ei osod yn rhannol yn erbyn defnydd a gynlluniwyd o Gronfa Wrth Gefn Lleoliadau a gafodd ei roi o'r neilltu o adnoddau Corfforaethol ddiwedd y flwyddyn diwethaf (£522,000) a chyfraniad ariannol pellach gan Gronfeydd Wrth Gefn Corfforaethol o £250,000 ar gyfer achos arbennig o ddrud a sensitif yn ymwneud â phlant mewn canolfannau cadw. Mae'r balans o £196,000 bellach yn cael ei gofnodi fel gorwariant. Mae nifer o achosion yn cael eu hasesu ac yn debygol y bydd y gorwariant yn cynyddu. Mae'r pwysau yn y maes hwn hefyd yn cael ei drafod fel rhan o broses gyllideb 2018/19.

Mae **Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd** yn dangos tanwariant bach o £8,000 oherwydd nifer o amrywiannau bach (sefyllfa mantoli'r gyllideb y mis diwethaf).

Ar hyn o bryd rhagwelir y bydd **Priffyrdd ac Amgylchedd** yn gorwario o £162,000 (mantoli'r gyllideb y mis diwethaf). Mae'r rhan fwyaf o'r gorwariant (£147,000) yn ymwneud â diffyg mewn incwm a ragwelir ar gyfer y Tîm Prosiectau Mawr. Mae hyn wedi bod yn broblem dros y blynyddoedd diwethaf (gorwariant o £45,000 y llynedd) ond maent wedi eu cynnwys o fewn dyraniad cyllideb y gwasanaeth. Mae'r prif reswm dros y diffyg incwm yn ymwneud â chyfanswm y gwaith ac ad-daliad gan Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru. Er bod pwysau o £300,000 wedi ei gynnwys yn y gyllideb ar gyfer Cludiant Ysgol 2017/18, bydd angen monitro effaith gweithredu'r polisi newydd yn ofalus drwy gydol y flwyddyn ac adrodd arno yn y dyfodol.

Corfforaethol – Ar hyn o bryd amcangyfrifir y bydd cronfeydd corfforaethol wrth gefn ar gael i'w rhyddhau er mwyn cyllido gorwariant y gwasanaeth. Bydd hyn yn golygu na fydd yn rhaid i ni ddefnyddio mwy na'r lefel o Falansau sydd wedi eu cynnwys yn y gyllideb. Fodd bynnag mae'r posibilrwydd yn parhau y bydd gorwariant pellach gan

wasanaethau yn golygu y bydd angen cyfraniad gan lefel sylfaenol Balansau. Hefyd mae tanwariant mawr o £1.8 miliwn yn debygol o gael ei gofnodi dros y misoedd nesaf os bydd y Cabinet (ar agenda'r cyfarfod hwn) a'r Cyngor (i fod i fynd fis Hydref) yn cytuno ar y Bolisi diwygiedig y Sefyllfa Isafswm Refeniw ar gyfer 2017/18. Fodd bynnag bydd y tanwariant hwn yn cael ei ddefnyddio i gyllido'r Gronfa Liniaru Cyllideb er mwyn cynorthwyo i ostwng yr arbedion y bydd angen i wasanaethau eu gwneud yn 2018/19 ac sydd eisoes yn cael eu cymryd i fod yng nghynigion y gyllideb ar gyfer 2018/19.

Ysgolion – Er bod ysgolion wedi derbyn amddiffyniad o 1.85% (£1.173 miliwn) ar gyfer 2016/17 maent hefyd wedi gorfod canfod arbedion effeithlonrwydd i ariannu pwysau chwyddiantol o tua £2.5 miliwn. Roedd gan ysgolion ddiffyg net o £1.056 miliwn y flwyddyn ariannol ddiwethaf, sef lleihad o £2.618 miliwn yn y balansau a ddygwyd ymlaen o 2015/16 (£1.562 miliwn). Ar ddiwedd Awst y rhagolwg ar gyfer balansau'r ysgol yw balans diffyg net o £1.118 miliwn, sy'n ostyngiad bach o £0.062 miliwn ar y balansau a ddygwyd ymlaen o 2016/17. Mae ysgolion yn parhau i weithio'n agos gyda chydweithwyr Cyllid Addysg ar gynlluniau ariannol manwl ar gyfer y flwyddyn ariannol newydd a dros y ddwy flynedd nesaf ar gyfer darparu cyllidebau cytbwys hir dymor. Derbyniodd ysgolion £2.1 miliwn yn 2017/18, sy'n fwy na chwyddiant a thwf demograffig. Y gobaith yw cydgrynhoi sefyllfa ariannol y rhan fwyaf o'r ysgolion yn 2017/18 ond bydd y sefyllfa yn cael ei monitro'n ofalus a'i hadrodd i Aelodau. Mae cyllidebau ysgolion heb eu dirprwyo ar hyn o bryd yn tanwario o tua £60,000 oherwydd y gostyngiad mewn rhwymedigaethau pensiwn hanesyddol ers cyfnod Cyngor Sir Clwyd.

Y Cyfrif Refeniw Tai (CRT) Mae'r sefyllfa refeniw ddiweddaraf yn tybio y bydd gostyngiad mewn balansau ar ddiwedd y flwyddyn o £932,000 sy'n £617,000 yn fwy na gostyngiad a gyllidwyd o £315,000 sy'n bennaf oherwydd cynnydd mewn buddsoddiad yn Atgyweirio a Thrwsio. Rhagwelir y bydd balansau'r CRT felly yn £1.615 miliwn ar ddiwedd y flwyddyn. Mae'r gyllideb Gyfalaf o £10.5 miliwn yn cael ei rhannu rhwng gwelliannau arfaethedig i'r stoc dai bresennol (£6 miliwn) a datblygiadau tai newydd (£4 miliwn).

Rheoli'r Trysorlys - Ar ddiwedd mis Awst, roedd cyfanswm benthyciadau'r cyngor yn £195.287 miliwn ar gyfradd gyfartalog o 4.66%. Roedd balansau buddsoddiad yn £5.2 miliwn ar gyfradd gyfartalog o 0.1%.

Mae crynodeb o **Gynllun Cyfalaf** y Cyngor yn Atodiad 2. Mae'r cynllun cyfalaf a gymeradwywyd yn £44.5 miliwn ac mae'r gwariant hyd yma yn £11.5 miliwn. Hefyd yn Atodiad 2 mae'r gwariant arfaethedig o £17.469 miliwn ar y Cynllun Corfforaethol. Mae Atodiad 3 yn cynnwys diweddariad ar y prif brosiectau sydd wedi eu cynnwys yn y Cynllun Cyfalaf.

7. **Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o'r Effaith ar Les?**

Cynhaliwyd Asesiad Lles ar gyfer elfen arbedion effeithlonrwydd cynigion y gyllideb a chafodd ei gyflwyno i'r Cyngor ar 31 Ionawr. Daeth yr asesiad i'r casgliad bod y cynigion effeithlonrwydd naill ai'n gadarnhaol neu'n niwtral o'u hasesu yn erbyn y saith nod lles.

8. **Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gydag Archwilio ac eraill?**

Yn ogystal â'r adroddiadau rheolaidd i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol, mae proses y gyllideb wedi ei hystyried gan gyfarfodydd y Tîm Gweithredol Corfforaethol, yr Uwch Dîm Arweinyddiaeth, Briffio'r Cabinet a Briffio'r Cyngor. Cynhaliwyd gweithdai cyllideb rheolaidd gydag aelodau etholedig i archwilio cyllidebau gwasanaeth ac ystyried y cynigion o ran y gyllideb. Hysbyswyd yr holl aelodau o staff am y broses o osod y gyllideb ac ymgynghorwyd yn llawn â staff sy'n cael eu heffeithio neu bwriedir gwneud hynny, yn unol â pholisïau a gweithdrefnau Adnoddau Dynol y Cyngor. Ymgynghorwyd ag Undebau Llafur drwy'r Cydbwyllgor Ymgynghorol Lleol.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Mae'n bwysig bod gwasanaethau'n parhau i reoli cyllidebau'n ddoeth a bod unrhyw arian dros ben o fewn y flwyddyn yn cael ei ystyried yng nghyd-destun y sefyllfa ariannol tymor canolig, yn arbennig o ystyried graddfa'r gostyngiadau y mae'n ofynnol eu gwneud yn y gyllideb yn ystod y ddwy neu dair blynedd nesaf.

Mae pwysau penodol yn amlwg yng nghyllidebau gofal cymdeithasol (Oedolion a Phlant fel ei gilydd) ond oherwydd y buddsoddi mewn pwysau gwasanaeth ac ad-dalu cronfeydd wrth gefn y gwasanaeth ar ddiwedd y flwyddyn y gobaith yw cadw'r pwysau hyn o fewn y flwyddyn bresennol. Bydd sefyllfa'r ddau wasanaeth yn cael ei monitro'n ofalus ac yn cael ei hystyried ymhellach fel rhan o gylch y gyllideb ar gyfer 2018/19.

Mae'r rhagolygon yn dangos y bydd balansau ysgolion yn dechrau sefydlogi ond bydd y sefyllfa'n cael ei hadolygu'n ofalus iawn. Mae Cyllid Addysg yn gweithio'n agos iawn gydag ysgolion i ddatblygu cynlluniau cadarnhau ac, yn ogystal, mae prif ac uwch swyddogion Addysg a Chyllid yn cyfarfod yn rheolaidd i adolygu'r cynlluniau hynny a chymryd unrhyw gam gweithredu yn ôl yr angen.

10. Pa risgiau sydd yna ac oes yna unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Mae hwn yn parhau yn gyfnod ariannol heriol a bydd methu cyflawni'r strategaeth a gytunwyd o ran y gyllideb yn rhoi pwysau ychwanegol ar wasanaethau yn y blynyddoedd ariannol presennol ac yn y dyfodol. Bydd monitro a rheoli'r gyllideb yn effeithiol yn helpu i sicrhau bod y strategaeth ariannol yn cael ei chyflawni.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Dan Adran 151 Deddf Llywodraeth Leol 1972, mae'n ofynnol i awdurdodau lleol wneud trefniadau ar gyfer gweinyddu eu materion ariannol yn briodol.